

*M*yötätuulta
*M*erimaskussa

I/1999

Julkaisija:
Merimasku-Seura r.y.

Toimituskunta:
Jussi Aaltonen
Terttu Kraemer
Maarit Lineri,

Taitto/
Sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Painopaikka:
Printteri Oy
Raisio

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Martti Mäkilä,
p. 4369 682

Sihteeri ja rah. hoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040-594 6344

Kannen kuva:
"Salmen ylityksiä"
Terttu Kraemer

Piittaamattomuudesta

Meitä ympäröivä Itämeri on sairas. Tämän asian toteamiseen on kulutettu kilometreittäin palstatilaa sekä tehty toinen toistaan pätevämpiä ja ennen kaikkea kohahduttavampia analyyssejä. Syykin on selvillä - se on naapurissa.

Kysymys on kuitenkin niin suuri ja vakava, että olisi vastuutonta lähteä sen kannattelemana etsimään pelkkiä sensaatiojuttuja venäläisten viemärikulttuurista tai keskieuropalaisesta ilmanlaadusta. Ne kyllä hätkähdyttävät, mutta eivät korjaa asiaa miksiään..

Tuntuu, että antiikin ajoista asti voimassa ollut laki aineen häviämättömyydestä olisi kumottu. Kun poltamme, imeytämme maahan, saostamme tai liuotamme jätettä tai muuta epätoivottavaa, me tosiasiasa vain muutamme niiden olotilaa ja siirrämme törkymme sujuvasti toisten niskoille. Näin toimitaan kaikkialla maailmassa joko luvanvaraisesti tai ilman... tietysti myös meillä.....

Jäteasian ympärille on viime aikoina kehittynyt paljon osaamista. Uudenaikaiset jätehuoltojärjestelmät toimivat tänä päivänä tehokkaasti ja turvallisesti jos niin halutaan tapahtuvan. Onnistumisen jarrutekijöitä löytyy erikseen lueteltuna paljon, mutta perimmältään vain yksi - piittaamattomuus.....

Piittaamattomuuden pukee teollisuusjohtaja ja muu päättäjä kustannustietoisuuden kaapuun, tavallisen tallaajan perusteluna on tiedon puute. Tarjolla olevan nähdyn ja kuullun tiedon määrään suhteutettuna selitykset kuulostavat onnilta.....

On jotakin ristiriitaista siinä, kun romurengaskuormaansa tyhjentävä merimaskulainen rakentaa niistä pinon juuri "Ainoastaan talousjätteille" kyltin alle. Mieltä askarruttaa väkisin se, miten näin yksiselitteistä tekstiä ymmärtämätön henkilö on kuuna päivänä pystynyt selvittämään mm. ajokortin suorittamiseen kuuluvan kirjallisen kokeen. Ehkä saamme sille joskus selityksen vaikkapa tulevaisuuden televisio-ohjelmissa "Arkipäivän ihmeitä" otsikon alla.

Martti Mäkilä

LÖYTÖJÄ

Kollolan pihalta

Maarit Lineri

Ehkä juuri maastosta johtuen puutarhan viljely oli täällä kannattavaa; pienet suojaiset notkelmat kallioiden välissä eivät houkutteleet laajamittaiseen viljelyyn. Pienestä puutarhasta sitä vastoin saattoi saada mukavasti satoa ja leivänlisää. Niinpä Kollolankin pieni pihapiiri on ollut sen viimeisillekin asukkailla erittäin tärkeä leivän lähde. Sakeus Tuominen, torpan viimeisen asukkaan Annan aviomies oli töissä Ala-Lemun kartanossa. Sieltä on ilmeisesti peräisin hänen kiinnostuksensa puutarhanhoitoon ja se näkyi pienen torpan pihassa lukuisina eri hedelmäpuulajikkeina, se-kä muina hyöty- ja koristekasveina. Pihapiiriin istutettu komea hevoskastanjakin on todennäköisesti Sakeuksen aikoinaan istuttama.

Vanhat pihat kunniaan

Koko merimaskulainen luonto asettaa omat vaatimuksensa puutarhaan valittaville kasveille. Kallioiseen kivikorinteeseen on turha yrittää kasvattaa ruusutarhaa, tai mäntykankaalla saada uutuusperennoja rehottamaan. Lisäksi murheita tuottaa kylmä ja kova tuuli. Näistä murheista pääsee usein kaikkein helpoimmin valitsemalla vanhoja jo vuosikymmeniä jopa satoja hyviksi todettuja perinnekasveja pihansa kaunistukseksi.

Merimasku-Seura on jo vuosia saanut kuulla eri tahoilta pieniä vihjailuja siitä, kuinka kaunis ja hyvin hoidettu

Kollolan komeat kotkansiipisaniaiset heräämässä talviunestaan.

Suomenmaa - Maantietellis- taloudellinen ja historiallinen tieokirja vuodelta 1921 kuvaa Merimaskun maisemaa hyvin kumpuiseksi. Se kertoo täällä olevan verraten korkeita graniittivuoria jyrkkine, rikkoutuneine seinämineen.

Kirja erikseen mainitsee, että puutarhan viljelystä harjoitetaan Merimaskussa melkoisesti.

Anna Tuomisen piha oli vielä hänen asuessaan vanhoilla päivillään yksin mökissä. Tunsimme aina pienen pistoksen rinnassamme, mutta tieto ja resurssit eivät yksinkertaisesti riittäneet asian korjaamiseksi. Lopulta päätimme hyödyttää sekä itseämme, että muita asiasta kiinnostuneita järjestämällä perinnehoidon kunnostuskurssin. Keväällä aikaisin järjestimme sellaisen Kollolan pihalla. Hortonomi Leena Vanhala Farma Maaseutukeskuksesta kävi kädestä pitäen neuvomassa merimaskulaisia vanhan pihan kunnostuksessa ja kasvien valinnassa. Kurssille osallistui lukuisia joukko innokkaita puutarhan ystäviä. Tosin joukko harveni jonkin verran toisena päivänä, kun siirryttiin sanoista tekoihin, eli iskettiin sormet multa.

Lehmät puutarhanhoitajina

Paljon löytyy vanhalta pihalta kasveja, joita ei nykyaikainen pihansa kanssa puuhaileva enää edes tunne, siksi on hyvä, että alkuun on mukana asiantuntija, joka osaa erottaa rikkaruohot koristekasveista. Kollolan pihalla keskityttiin kunnostamaan lähinnä Annan suuri ja ennen niin kaunis perennapenkki sireenien juurella ja talon seinustalla olevat kukkamaat. Aivan kaikkea ei nykyaikana voida pelastaa, sillä monet pihapiireissä ennen viihtyneet kasvit tarvitsisivat eläimiä syömään ympäriltään tukahduttavan pitkän ruohon enemminkin kuin nykyajan ruohonleikkurit. Kollolankin pihapi-

iristä löytyy erilaisia niittykukkia vielä sinnittelemässä ruohotupsujen seassa ja ruohon nyhtäminen käsin niiden ympäriltä olisi ainoa keino saada ne säilymään. Joitakin lajeja yritetään saada edelleen kukkimaan puiden juurilla.

Tervetuloa Kollolaan

Kollolassa on taas koko kesän erilaisia luentoja keskiviikkoisin ja pienimuotoisia kursseja tai muuta ohjelmaa sunnuntai-iltapäivisin. Kollolan kesä on jälleen kerran täynnä tapahtumia.

Tehkääpä retki heinäkuussa jonain sunnuntaina Kollolaan kahville ja katselmaan vanhaa pihapiiriä. Paikalla olevilta Merimasku-Seuran jäseniltä saat lisätietoja.

Merimasku elämäntyönä

Ympäristöllä tarkoitetaan useimmiten sitä käsin kosketeltavaa elintilaa, missä elämme. Ympäristömme on kuitenkin myös se elinpiiri, mikä muodostuu ystävistämme, lähellä olevista ihmisistä ja siitä henkisestä tilasta, missä asuinyhteisömme on. Koko elinpiirimme rakentamiseen osallistuu lukuisia ihmisiä, joita suuri osa kuntalaisista ei edes tunne.

Yksi Merimaskun elämään ja rakentamiseen vahvasti vaikuttanut henkilö on Risto Hiltunen. Viime vuoden marraskuussa presidentti Martti Ahtisaari myönsi Risto Hiltuselle tämän hyvin ansaitseman pitäjänneuvoksen arvonimen kiitoksena pitkäaikaisesta ja arvokkaasta työstä Merimaskun hyväksi.

Risto Hiltunen on viimeinen Merimaskua käytännössä kunnanjohtajan asemassa kuntaa johtanut kunnanhallituksen puheenjohtaja.

Hiltunen on alkuun kotoisin Askaisten Lempisaaresta, missä hän on viettänyt lapsuutensa ja käynyt koulun. Siihen aikaan ei ollut maantietä Lempisaaren ja Askaisten kirkonkylän välillä, joten asiointi hoitui vesitse Merimaskussa. Täällä oli posti ja kauppa. Rippikoulunkin Hiltunen kävi Merimaskun puolella. Milloinkaan ei nuoren miehen mieleen täällä asioidessaan tullut, että hän vielä joskus toimisi tämän kunnan ykkösmiehenä.

Politiikka ei kiinnosta

Risto Hiltunen kertoo, ettei hän ollut politiikasta ja kunnallisista asioista tuolloin kiinnostunut. Hänet oli kuitenkin jo aiemmin valittu verolautakunnan jäseneksi ja sotien jälkeen vuonna -48 hänet saatiin houkutelua valtuustoehdokkaaksi. Omaksi yllätykseksi hänet valittiin ja vielä Askaisten suurimmalla äänimäärällä. Silloinen

Pitäjänneuvos Risto Hiltunen "Piilorannassa" keväällä 1999. Kuvassa on mukana presidentti Martti Ahtisaaren allekirjoittama nimityskirja. Risto Hiltunen sai pitäjänneuvos -arvonimen viime vuoden marraskuussa pitkäaikaisista ansioistaan Merimaskun hyväksi.

Askaisten kunnanvaltuuston pitkäaikainen puheenjohtaja Lars Gabriel von Hartman pyysi eroa tehtävistään ja, kun hän kuuli Hiltusen saaman äänimäärän, kutsui tämän kahville luokseen ja ilmoitti yksikantaan: "Sunst tulee sit valtuuston puheenjohtaja". Hiltunen sanoo pelästyneensä asiaa, sillä siinä vaiheessa hänellä ei ollut mitään käsitystä kunnalliselämästä. Hän sanookin, että onneksi paikalle valittiin kuitenkin Juho Isojärvi.

Askaisten valtuustokausi jäi häneltä kesken, kun hän vuonna -53 sai ostettua Merimaskusta pienen Rihtelä-nimisen tilan. Sen verran oli kipinä kunnallisasioita kohtaan syttynyt, että muutettuaan Merimaskuun lähti Hiltunen täälläkin mukaan yhteisten asioiden hoitoon. Hän muistelee, että yksi tai kaksi vaalikautta taisi jäädä väliin, kun piti rakentaa omaa tilaa ja oli kasvava perhekin hoidettavana. Vaalikausi oli siihen aikaan vain kolme vuotta joten jo heti 60 -luvun taitteessa oli Risto Hiltunen mukana Merimaskun politiikassa. Siitä alkoi 30 vuotta kestänyt palvelu yhteiskunnan hyväksi.

Risto Hiltunen näyttää pitäjänneuvos -arvonimen hakua varten kerättyä ansiolistaa, joka on toista sivua pitkä. Siinä näkyvät sellaisetkin lautakunnat, jotka nykyisille päättäjille ovat aivan outoja kuten; Majoituslautakunta tai Yleistentöidenlautakunta. Listassa näyttää toistuvan usein Sosiaalilautakunta. Se on ollut Hiltuselle läheinen, sillä sosiaalilautakunnassa hän toimi vielä sen jälkeenkin, kun oli jo valtuustotyöskentelyn jättänyt. Valtiollisen tason luottamustoimia oli muun muassa Perintöverolautakunnan Valtionasiamiehen toimi, joka oli Hiltusen hallussa vuodesta -62 aina siihen asti kun verotoimisto muutti Raisioon ja Hiltunen anoi vapautusta tehtävästä vuonna -94.

"Kunnanjohtajan" hommissa

Vuonna 1973 Risto Hiltusesta tuli Merimaskun kunnanhallituksen puheenjohtaja. Siihen aikaan se olikin vaativa ja vastuunalainen tehtävä. Kunnassa ei tuolloin ollut kuin yksi palkattu työntekijä; kunnansihteeri

Greta Kivinen. Greta oli tullut kuntaan 50 -luvun alussa ja tunsikin jo hyvin kunnan asiat. Greta huolehti kunnan konttoritöistä ja rahaliikenteestä, hän piti huolta, että kaikki tarpeelliset ja lain vaatimat kokoukset pidettiin. Hän hoiti asioiden valmistelut ja laati esityslistat, piti huolta, että hallituksen puheenjohtaja oli oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Hiltusen mukaan Greta se piti rattaat pyörimässä. Päätösvaltaa ei Gretalla ollut, niinpä hän esittikin uudet asiat puheenjohtajalle ja he yhdessä katsoivat, mikä oli tarpeen viedä eteenpäin ja, minkä voivat yhdessä päättää.

Valtuuston jäseniä oli tuolloin 13 ja kokoonnuttiin kunnantalon eteisessä (nykyinen sosiaalishteerin huone) tai kunnansihteerin huoneessa. Yleisesti ottaen yhteisiin asioihin osallistuttiin mielellään, eivätkä huonot kulku-yhteydet olleet esteenä kokouksiin osallistumiseen. Osa tuli paikalle polkupyörillä, osa mopoilla ja olipa tuolloin jo monella autokin. Kuntalaiset suhtautuivat päätöksiin aivan, kuin nykyäänkin; joskus oltiin tyytyväisiä, joskus vähemmän tyytyväisiä

Kunta kuolee...

Suurin haaste kohtasi puheenjohtaja Hiltusen, kun Greta yhtenä päivänä sanoi, että kyllä sun Risto nyt täytyy tehdä jotain, kun tilastoista näkyy, että väki sen kuin vähenee ja vanhenee. Ellei tänne saada uusia asukkaita niin kunta kuolee. Ei siinä auttanut kuin ruveta miettimään kuntaan ihan uutta asuinmuotoa - omakotiasuntoja. Siihen asti Merimasku oli ollut maa- ja metsätalouskunta. Muualla työskenteleviä asukkaita ei juuri ollut, eikä paikkakunnalla ollut yrittäjiä kuten nykyään. "Lastusen konepaja oli, mutta se oli vielä lasten kengissä".

Asenteiden muuttaminen oli yksi vaikeimmista Hiltusen työssä, kun kuntaa alettiin kehittää kohti sen nykyistä muotoa. Vastustus oli aluksi ankaraa, kun kehittämisen vaati rahaa. Kuntaliitos Rymättylän kanssa kummitteli taustalla, vaikkei Hiltunen omien sanojensa mukaan ymmärrä,

mitä hyötyä olisi ollut kahden velkaisen kunnan yhdistämisestä.

Markalla tontteja

Yhteisymmärrykseen kuitenkin päästiin ja Heleniukselta saatiin ostetuksi maata. Jotkut olivat sitä mieltä, että myydään markalla tontti niin saadaan edes joku kaupaksi. Hiltunen oli kuitenkin vahvasti sitä mieltä, että kun pyydetään tontista kunnan hinta niin saadaan kunnan asukkaita ja keinottelijat pysyvät poissa. Niin tehtiin, ja niin saatiin. Alku oli vaikeaa, ei ollut mitään kokemusta tonttien myynnistä ja kaupanteosta. Alue oli ilman kunnollista tietä ja vesi- ja viemärijohdot puuttuivat. Ostajien kanssa tehtiin sopimus, että kunta rakentaa kahden vuoden sisällä tiet, vesijohdot ja viemärit, mutta rahat kerätään jo etukäteen. Näillä rahoilla ja valtiolta saadulla korkotukilainalla päästiin alkuun. Innostus oli rakentajien keskuudessa kova ja kaikki ymmärsivät tilanteen, vaikka joskus tarvittiinkin traktoria irrottamaan rakennustarpeita kuljettanut kuorma-auto pellolta. Hiltunen hoiti tonttien esittelyt ostajille ja kaupanteon yhdessä Gretan kanssa. Ensimmäinen omakotialue - Hellemaa - oli syntynyt.

Viemäri järven läpi

Viemäriin vetämisestä tulikin ongelma. Suunnittelukeskus oli sen kaavailut vedettäväksi läpi järven, mutta siitä nousi niin kova vastustus, että oli keksittävä muu keino. Hiltunen kertoo, ettei hän silloin, kuten ei myöhemminkään ole viettänyt asioiden tähden unettomia öitä. "Joskus sitä vaan yöllä heräsi ja asiat ratkesi kuin itsestään". Hiltunen esitti, että vedetään viemäri yli mäen Tärkkisten puolelle, mutta Suunnittelukeskuksen toimitusjohtaja ja insinööri Arponen tyrmäsi ajatuksen täysin. "Jos saadaan lisää tontteja mäen molemmilta puolilta niin sitten se voi kannattaa, mutta tuskin kukaan niitä tontteja ostaa". Nyt tiedämme, että väärässä oli Arponen. Tontteja saatiin Lankisilta ja vielä myöhemmin Tärk-

Maarit Lineri

kisistä Heikki Vismaselta, ja kaikki menivät kaupaksi. Tärkkisten puolelle sitten tehtiinkin jo oikea kaava. Alue tunnetaan tänään Heikinmäkenä.

Vastustus ei vielääkään loppunut, sillä uusien nuorien asukkaiden myötä tuli myös lisää kouluikäisiä lapsia. Kun koulu alkoi olla ahdas, pääsivät jotkut sanomaan, että mitäs minä sanoin... Hiltunen uskoi kuitenkin asiaansa ja vakuutteli epäilijöille, että nuoret ihmiset pitävät kunnan vireänä. Uuteen kouluun olikin vaikea saada rahaa valtiolta, kun ministeriössä tilastoluvut laahasivat sen verran jäljessä, etteivät meinanneet uskoa Merimaskun tarvitsevan isompaa koulua.

Kiitoksen paikka

Vieläkin oli kunta valmis satsaamaan tonttien ostoon, mutta toiveista huolimatta ei kukaan kirkonkylässä ollut valmis myymään. "Eikä ole vielääkään", sanoo Hiltunen. Vismanen taas oli valmis myymään edullisesti alueen Särkän rannasta ja siten muodostui kuntaan nykyään jo varsin mittavaksi kasvanut asuinalue.

"Monta reissua on saanut käydä Helsingissä asti lakki kourassa anomassa rahojta niin kouluun, kuin Särkän siltaan ja teiden parannukseenkin", muistelee Hiltunen. "Aina niistä selvittiin joten-akin voittajina". Ja sen uskookin, kun katsoo Risto Hiltusen vakuuttavan rauhallista olemusta. "Joskus sitä vaan Erkki Vainion kanssa mietittiin, että tuppasivat nuo omat hommat haittaamaan kunnan asioiden hoitoa."

Tänä päivänä viettää pitäjänneuvos Risto Hiltunen eläkepäiviään Merimaskun mantereen puolelle rakentamassa "Piiloranta" -nimisessä talossa. Järjestötoimintaa ei vanha konkari ole osannut jättää kokonaan, sillä edelleen hän toimii Naantalın seudun sotaveteraaneissa. Tuskin "Piiloranta" muutenkaan näkee isäntänsä kovin usein, siksi menevää laatua on tämä mies, jolla oli nuorena vallan toiset haaveet, kuin ruveta kunnallispolitiikoksi.

KOTISEUTUNI

Merimasku-Seura järjesti keväällä koulussa kirjoituskilpailun aiheesta "Kotiseutuni". Merimasku-Seura jakoi kiitokseksi jokaisen vuosiluokan parhaimmiksi katsotuille sadan markan stipendin.

Kiitämme koko koulua siitä suuresta määrästä loistavia kirjoituksia, joita saimme.

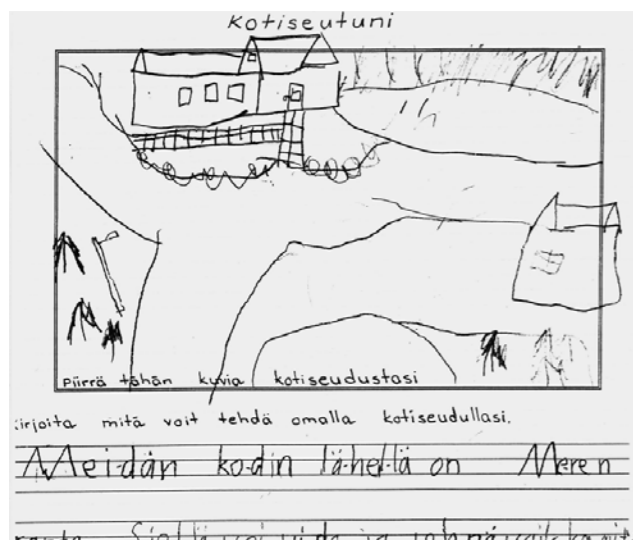
Kaikki tullaan arkistoimaan ja tulemme julkaisemaan näitä kirjoituksia "Myötätuulta Merimaskussa" -lehdessä silloin tällöin.

Ensimmäisenä julkaistaan 1. lk:n kolme parasta kirjoitusta ja 3. lk:n sekä 6. lk:n parhaat. Pahoittelemme, ettei kaikkia saada heti mahtumaan samaan julkaisuun, mutta lisää seuraa jatkossa.

Risto Fabritius

Meillä on takapihalla naru jossa voi roikkuu. Kesällä voi mennä kalastamaan. Meillä on hyvä talo. Merimaskussa on lossi. Kesällä voi mennä perunamaalle.

Jermu Ranki

Meidän kodin lähellä on Meren ranta. Siellä voi uida ja tehdä vaikka mitä. Talvella pelloilla voi hiihtää ja kesällä pellolla kasvaa mansikkaa ja hernettä ja perunaa.

Annemari Rinne

Meidän kodin vieressä on kirkko ja lossi ja kunnan-toimisto ja käsityöpankki ja rantamakasiini ja baari ja rivitalo ja kauppa. Meillä ei ole naapureita. Meidän kodin lähellä on paljon kavereita Me asutaan metsän laidassa. Me asutaan kalliolla ja meillä on isoja tammia. Meidän kodin lähellä on ranta.

Kotikuntani Merimasku

Markus Virtanen 3. lk

Minun nimeni on Markus Virtanen. Asun Merimaskussa Koverintiellä.

Olen 10 -vuotias. Täällä Merimaskussa on kesäisin hyviä uimapaikkoja. Yksi niistä on Apaja. Käyn siellä paljon uimassa. Siellä on kesäisin lampaita.

Minun kotini lähellä on Villivuori. Siellä on pronssikautisia hautoja ja luolia ja hautojen vieressä on pieni valtaistuin. Villivuori on luonnonsuojelu-alue. Siellä on paljon irtolohkareita. Niiden päälle on kiva kiivetä. Siellä on pieni kivipino. Ajattelen että se on kivialtari.

Aina kun menen taksilla kouluun, näen pyörätien. Joskus menen pyörällä, pyörätie rakennettiin 1997- 1998. Kouluni on 100 vuotta vanha.

Minun opettajani nimi on Marja-Liisa Liitola. Koulussamme on 6 luokkaa plus Marizan luokka.

Kesäisin käyn Rantamakasiinissa käsityönäyttelyssä. Kesäkuussa samassa rannassa pidetään Suvisoudut. Vanhassa Osuuspankissa toimii yleensä Käsiyöpankki.

Taattistenjärven rannalla sijaitsee Kollola, jossa toimii kesäisin kahvila, jossa järjestetään eri aiheisia luentoja ja

näyttelyitä. Koska Merimasku sijaitsee saarella, olemme meren ympäröiminä. Aina kun menen Naantaliin ja Turkuun, ylitän Särkän salmen sillan, jonka tilalla ennen oli lossi. Merimaskussa toimii vieläkin lossi, jolla pääsee Askaisen puolelle. Lossin rannassa sijaitsee myös vanha 1700-luvulta peräisin oleva puukirkko. Kotikuntani on pieni viihtyisä paikka. Täällä on kiva asua!

Pyöräretki Merimaskussa

Outi Eivola, 6. lk

Aurinko oli juuri nousemassa. Taivas oli pilvetön ja linnut lauloivat. Pyöräilin piennarta pitkin kohti Merimaskua. Liikenne oli hiljaista, sillä kello oli vasta vähän yli kuusi. Onneksi olin ostanut kartan etukäteen, ilman sitä olisin eksynyt heti mutkikkailla pikkuteillä. Vauhtini oli hiljainen, sillä pyörälaukkuni painoivat takana, mutta ehdinpä ainakin katsella maisemia.

Ehdittyäni Särkän salmen sillalle, jalkani vaativat taukoa. Maisema oli kaunis, joten pysähdyin mielelläni. Varhaiset auringon säteet heijastuivat peilitynystä pinnasta. Potkaisin pienen kiven alas sillalta saadakseni

pinnan väreilemään. Otin vielä pari valokuvaa, ennen kuin jatkoin matkaani.

Seuraavaksi pysähdyin vanhassa lossirannassa. Kävelin aallonmurtajan päähän tarkkailemaan ympäristöä. Molemmat vastarannan hiekkarannoista olivat vielä autioita, mutta yksi Airistolta Naantaliin suuntaava purjeverene jännitti mahtuuko se vaiko eikö mahdu sillan alta. Aivan rannassa näkyi vielä vanhojen kala-altaiden jäänteet. Hypin kiviä pitkin rantaan, hyppäsin pyörän selkään ja suuntasin kulkuni kohti Villivuorta.

Eksyttyäni ensin pari kertaa pääsin vihdoin Villivuoren juurelle. Jätin

pyöräni tien viereen ja lähdin kiipeämään suojelualueen rinteitä. Aikani rämmittyäni metsässä, luulin jo pääseeni huipulle. Olin melkein pyörtyä, kun huomasin edessäni vielä korkeimman kallion. Mutta ei auttanut muukaan kuin lähteä jatkamaan, vaikka jalkani olivatkin eri mieltä.

Kun vihdoin pääsin huipulle, maisema oli onneksi kaiken vaivan arvoinen. Ympäriilläni oli vinoon kasvaneita puita ja suuria kiviä. Huokasin helpotuksesta, huomattessani kameran taskussani. En olisi enää millään jaksanut lähteä hakemaan sitä satulalaukusta.

Kiipeäminen oli vienyt voimani, joten ajatus edessä olevasta aamiaisesta

virikisti mieltäni. Onneksi matkalla ei ollut pahoja ylämäkiä, vaan suurimaksi osaksi tasaista hiekkatietä. Pian peltojen keskellä näkyikin jo Taattisten tila. Ajoin pihaan ja otin tavarani pois pyörän päältä. Emäntä oli tullut pihalle minua vastaan ja hän ohjasi minut huoneeseeni. Minä jäin purkamaan tavaroitani samalla, kun emäntä meni tekemään aamiaista. Kävin vielä suihkussa, sillä polkeminen kuumassa auringon paisteessa saa hien pintaan. Ei ollut kuitenkaan varaa valittaa, enhän halunnut vesisadetta.

Kun astuin tupaan, vastaani leijui vastapaistetun leivän herkullinen tuoksu. Runsaan aamiaisen ääressä isäntäväki kyseli suunnitelmistani. He suosittelevat käyntiä saaristolaiskylässä. Sain kuulla saavani lounasta kunhan palaisin takaisin. Kello oli jo yhdeksän, kun tartuin jälleen pyörääni.

Runsas ruoka painoi vatsassa ja vauhtini oli hiljainen. Poikkesin matkalla kyläkauppa Ruusumolle ostamaan juotavaa pyöräretkelleni. Rahani riittivät vielä jäätelöön, jota istuin syömään kaupan portaille. Samalla tutkin karttaa ja etsin lyhimmän reitin polulle, jota pitkin pääsisin Apajalle. Reitti kulki asuinalueen halki. Samalla sain tilaisuuden tarkkailla arkipäivän elämää saaristokunnassa. Laitoin kartan takaisin reppuuni ja polkaisin itseni liikkeelle.

Koska oli elokuu ja koulupäivä, ei ulkona ollut lapsia. Poljin hiljaista vauhtia tarkkaillen samalla taloja. Mitin samalla millaisia perheitä missäkin talossa asui. Lampi, jonka ohi ajoin, oli varmaan talvisin hyvä luistelupaikka. Erään mutkan takaa kuului lasten naurua ja huutoa. Polkaisin pari kertaa nopeasti. Mutkan takaa ilmestyi suuri meluava lapsijoukko. Vähän sivumalla istui nainen sylissänsä noin kaksivuotias lapsi. Ajatukseni katkesi kun lähdin liukumaan alas jyrkkää mäkeä.

Kuoppaista soratietä oli mukava ajella Välillä se kulki keskellä peltoa, välillä se taas puikkelehti metsässä. Pensaikossa sirittivät heinäsiikat, kuin yrittäen kertoa minulle, miten hyvä onni minulla oli säiden kanssa. Satulaukkujen jäätyä pois, oli pyörä keventynyt ja polkeminen helpompaa. Näin punamultamaalatut talot meren rannassa. Myös tämä kylä vaikutti autilta keskellä päivää. Ihastelin kaunista maisemaa ehkä vähän turhan kauan, sillä katsoessani kelloa se näytti melkein puoli kymmentä. Minun pitäisi

olla Apajalla puolelta. Ystävällinen isäntäni oli varannut minulle saunan.

Soratie kaartui jälleen pois metsästä. Nyt edessäni avautui peltoa ja kauppana välkkyi meri. Parkkipaikalla seisoi yksi auto, joka kertoi jonkun olevan saunanlämmityspuuhissa. Jätin pyöräni auton viereen ja kävelin alas. Saunan ovesta astui ulos mies, joka tarjoutui saunaseuraksi. Puusaunasta sai hyvät löylyt ja pulahdus lämpimään veteen virkisti.

Istuin jälleen pyöränselässä matkalla kohti koulua. Välitunti oli juuri meneillään, kun pysähdyin portin viereen. Osa lapsista kiipeili verkoissa, tytöt hyppivät narua. Seinän vieressä olevan pöydän ääressä istui joukko vähän vanhempia oppilaita. Välituntivalvoja käveli luokseni ja kyseli mitä minä tein Merimaskussa. Kuultuaan minun olevan tutustumassa tähän saaristokuntaan, hän ehdotti käyntiä muinaishaudoilla.

Aloin katua lähtöäni haudalle, kun tajusin sen sijaitsevan keskellä metsää ja vielä korkealla kalliolla. Pinnistin kuitenkin ja pääsin kuin pääsinkin katsomaan hautaa. Vierailuni jäi lyhyeksi, koska minun oli ehdittävä lounaalle.

Seuraava etappini oli kirkonkylä. Jätin pyöräni kirkon portin viereen ja kävelin porttihilvasta hautausmaalle. Hiekkapolku kulki aivan aidan vieressä, mutta toisella puolella oli hautoja. Pysähdyn erään suuren haudan viereen lukemaan sen tekstiä. Siitä kävi ilmi, että hauta olikin sukuhauta. Nostin katsettani ja silmiini osui veteraanien haudat. Kuljin ympäri hautausmaata esiden sankarihautaa, kunnes löysin sen kirkon oven vierestä. Astuin sisään kirkkoon. Pääsin sisälle suntion avaamasta ovesta. Seisoin keskellä ristikirkkoa ja ihailin vanhaa saarnatuolia. Se oli jo vanhan kirkon ajalta, jolloin kielenä oli ruotsi, siksi kaiverukset oli tehty ruotsiksi. Ihailin myös komeaa puulaivaa, joka riippui katosta, kuten kaikki kattokruunutkin. Ennen poislähtöäni kävin vielä rukoilemassa alttarilla. Sitten suuntasin kulkuni Rantamakasiiniin.

Kiipesin pari porrasta ylös ja astuin sisään viileään huoneeseen. Tiskin takana istuva nainen hymyili minulle ja alkoi jutella. Sanoin käyväni ensin yläkerran näyttelyssä ja vasta sitten ostavani virvokkeita. Tutkin mielenkiinnolla käsintehtyjä töitä, joista näyttely koostui. Koska en ollut ostanut vielä muita matkamuistoja, päätin ottaa

jonkin merimaskulaisen käsityön. Koska lähes kaikki mitä olisin halunnut, oli liian isoa kuljetettavaksi pyörällä, päädyin poppanaliinaan. Laskeuduin varovasti jyrkkiä portaita alas kahvilaan poppana kädessäni.

Ostin limsapullon ja jäätelötuutin, maksoin ne ja liinan ja menin ulos nauttimaan virvokkeita. Aurinko paistoi kuistille vähän viistosti eikä niin ollen häikäissyt minua. Mittailin ympäristöä katseellani. Seurasin lossin liikettä puolelta toiselle autojen vaihtuessa ja veneiden puikkelehtiessä sen ohi lossin ollessa rannassa. Vastarannan laiturilla värjötteli pari pienempää lasta pyyhkeidensä sisässä äidin kutoessa vieressä. Oli aivan tavallinen kesäpäivä, vain vähän normaalia lämpimämpi, ja siitä nauttivat kaikki, myös minä.

Ehdin Taattisiin juuri kahdeksitoista. Sanoin kuitenkin emännälle, että kävisin vielä suihkussa. Se ei kuitenkaan kestänyt kauaa, joten ehdin vielä auttaa lounaan teossa. Ruokana oli savukalaa ja perunaa. Lisäksi pöytään kannettiin salaatti, ruisleipä ja maito. Ateria oli ihana, enkä sen jälkeen päässyt muualle kuin pihanurmelle lukemaan kirjaa.

Myöhemmin ohjelmassa oli hevostenhoitoa ja ratsastusta. Kävin pienellä lenkillä maatilalla suomenhevosen kanssa. Sain ohjeeksi vain saapumisajan, minun tuli tulla takaisin kahdeksi, sillä silloin tulisi muutamia koululaisia ratsastustunnilleen.

Illalla minulla ei ollut mitään tekemistä, joten päätin lähteä katsomaan, miten nuoriso käyttää vapaa-aikaansa. Ruusumon-kaupan kohdalla kuului kauhea meteli. Se tuli ylhäältä nuorisotalolta, joka sattui olemaan auki juuri sinä iltana. Jotenkin minusta vain tuntui siltä, että jossain muuallakin oli vielä illanviettäjiä. Niinpä jatkoin matkaani kohti pankkia. Arvaukseni oli osunut oikeaan, pihalla seisoi muutamia nuorisoryhmiä nauraen ja pitäen hauskaa. Ja osa lapsista kävi varmaan Naantalissa harrastamassa jääkiekkoa, voimistelua, yleisurheilua ja muuta vastaavaa. Koko päivän touhuamisen jälkeen olin niin väsynyt, että menin nukkumaan todella aikaisin. Vai lieneekö syynä ollut sekoitus meri- ja maalaisilmaa.

Maanomistusolot - kulttuuriympäristömme muuttajat

Markku Lehto

Maan käyttö - sen viljely tai viljelemättä jättäminen - on muokannut ihmisen ympäristöä siitä lähtien, kun meidän esi-isämme asettuivat aloilleen ja alkoivat viljellä paikallaan asuen maata. Pellot ovat vaihtaneet paikkaa, toisten läpi kulkee nyt maantie ja toiset ovat metsittyneet. Ympäristöä muokkaa täällä Suomen rannikolla vahvasti myös jääkauden jälkeinen maan nousu. Monet entisaikoina hyvät kalavedet saattavat tänään olla tuottavia varhaisperunapelloja. 1500–1600 -luvulla maa jakautui kruununmaan, kirkon ja papiston virkatalojen, aateliston läänitysten, Naantalilain luostarilaitoksen ja myöhemmällä ajalla valtion virkatalojen kesken.

Osa maanluonnosta oli myös perintötilonpojilla, joilla oli hallinnallinen perintöoikeus. Veronmaksukykyyn puuttuessa tämä oikeus menetettiin. Kruunu suoritti aika-ajoin palautuksia, jolloin liian laajaksi käynyt kirkon ja aateliston maaomaisuus otettiin joko kokonaan tai osittain takaisin valtion haltuun.

Kruunu jakaa katolisen kirkon maita

Tilojen omistuksesta antaa laajempaa tietoa maakirjat, sekä Suomen asutusluettelo. Kustaa Vaasan suoritaman mittavan palautuksen jälkeen oli kruununmaata runsaasti, kun katolinen kirkko oli menettänyt mahtavan maaomaisuutensa. 1560 -luvulta alkaen on Merimaskussa maanomistajina ylhäisaatelin lisäksi nimiä, jotka eivät ole laajemmin tunnettuja. Tällaisia ovat mm. Johan Böchler, jolla oli ainakin Tammisaaren, Taattisten ja Pekolan maita omistuksessaan. Lisäksi "fru Anna" omisti Koverin kolme taloa sekä Finnilän. Beng Horjan tiluksia oli Lesoila, jonka nimi häviää myöhemmin asiakirjoista. Ambrosius Heikolan omistuksessa oli mm. "Martinpiasto". Mainittakoon että Karvisten tilaan kuului tuolloin "Pahaletto - Panhualuoto öö" nimiset saaret. Kräkilä kuului samoihin aikoihin "Marcus i Mälsälä" hallintaan. Kuuslahti puolestaan oli "Märtn Resos (Raisiolaisen) Sätegård". Merkittävä maanomistaja oli myös herra Pentti, jolla oli Danskilän talot hallussaan. Kruununtaloina oli ainakin osa Iskolan taloista, Akkola, Kaksoinen ja Karjalainen sekä tietävästi Järven-suun kylä. Rauduisten Simola oli jo tuolloin Louhisaaren läänityksenä ja Henrik Claunpojan (Fleming) omis-

Claus Fleming liittyy Karjalaisten talon historiaan, sen paikalla on ollut myös Vehmaan komppanian korpraalin virkatalo.

tuksessa. Toista taloa Clemolaa viljeli vielä "Nådals Closter gård landbo". Fleming -suvulla oli jo 1580 -luvulla läänityksinä useita Merimaskun taloja. Herman Fleming omisti Lierannan talot sekä Seikkulan.

1600 -luku, ylhäisaatelin nousukausi

Tultaessa 1600 -luvulle oli pitäjään muodostunut jo useita ratsutiloja. Samalla myös ylhäisaatelin maaomistus oli lisääntynyt. Maata omistavaa aatelistoa ei pitäjässä asunut. Heidän asumakartanonsa olivat pääosin Askaisissa, Maskussa ja Rymättylässä. Henrik Horn sai vuosisadan alussa haltuunsa Lierannan kylän ja vähän myöhemmin Lukkaraisten sekä Iskolan Moision talot. Rauduisten ja Danskilän omista-

jana oli 1620 -luvulta alkaen Brita de la Gardie, jonka asumapaikka lienee ollut Lempisaari. Karjalainen siirtyi samalla vuosikymmenellä Claus Flemingille ja Lieranta Herman Flemingin omistukseen. 1600 -luvun puolessavälin alkoi kruununmaalle muodostua akatemian palkka- ja virkatiloja ja myöhemmin sotalaitosta uudelleen järjestettäessä myös sotilasvirkataloja. Foudilan ja Koverin tilat kuuluivat jonkin aikaa Kahiluodon kartanon läänityksiin.

Ottaja antaja...

Ostorälssin seurauksena Lierannan ja Lukkaraisten tilat siirtyivät Jacob de la Gardien omistukseen. Rauduisten sekä monen muun tilan hankki omistukseensa Anna Maria Cruus, "Lempisaaren rouva". Karjalaisten toinen talo annettiin piispa Isac Rothoviukselle noin 1640 "ikuisiksi ajoiksi". Piispa kuoli vuonna 1652, jolloin tila palautui kruunulle. Iso reduktio palautti kruunulle lähes kaiken aatelistolle joutuneen maaomaisuuden vuonna 1682. Vuodesta 1690 alkaen monet aatelistet ostivat takaisin menettämäänsä tiloja. Sotalaitoksen uudelleen järjestelyissä syntyi pitäjään kolme virkataloa. Karjalaisista muodostettiin Vehmaan komppanian korpraalin puustelli, Lukkaraista ratsumestarin virkatalo ja kolmas Nygård nimettiin ratsuväen majoitusmestariille.

Vasta 1700-luvulla tuli mahdolliseksi tavallisen talonpojan ostaa tila itselleen ja muodostaa siitä sukuperintötila. Ensimmäisiä talonpoikaistiloja lunastettiin kruunulta 1750-luvulta alkaen. Valtion virkatilat sekä Lempisaaren lampuodit itsenäistyivät vasta 1900-luvulla.

Venematkoja ja hevoskyytiä

Maarit Lineri

Ennen toista maailmansotaa ja pitkälle vielä sen jälkeenkin Suomi oli tyystin toisenlainen maa kuin nyt vuosituhannen lähetessä loppuaan. Vuosisadan alkukymmenillä syntyneiden suomalaisten maailma on heidän elinaikanaan muuttunut enemmän, kuin minkään muun sukupolven ennen heitä. Vaikeata on myöskään kuvitella samanlaista muutosta minkään nyt elävän tai tulevan sukupolven kohdalle.

Talousneuvos Erkki Vainio on yksi sen sukupolven edustaja, joka on ne muutokset nähnyt omassa kunnassaan, Merimaskussa.

Ihmisten liikkuminen saaristossa on kokenut yhden näkyvimmistä muutoksista. Kunnollisen tieverkoston puuttuessa koko maasta vielä 1800-luvun puolella, olivat saaristokunnissa asuvat erilaissa asemassa. Heidän liikkumisensa oli vaivatonta vesireittejä myöden kesäisin ja talviteillä talvisin. Kaikilla saaristolaisilla oli jonkinmoinen vene; joko purjeverne tai soutuverne. Moottoriverneet alkoivat ilmaantua sisäsaaristoon vasta kolmikymmenluvun puolella elintason vähentämisen kohotessa. Silloinkin niitä oli vain todella rikkailla, sillä polttoaine oli kallista ja etenkin sota-aikana lähes mahdoton saada yksityiskäyttöön.

Soutaen Naantaliin

Velkualta ja Merimaskusta tehtiin paljon asiointimatkoja Naantaliin asti soutuena. Erkki Vainio muistelee, että matka esimerkiksi Iskolasta Naantaliin kesti parisen tuntia. Matkan kesto vähän riippui siitä pysähtyttiinkö jossain matkalla vai ei. Silloin oli kuitenkin ihmisillä aikaa. Silti ei noita matkoja tehty aivan huvin vuoksi, vaan ne suunniteltiin etukäteen tarkoin ja samalle matkalle yritettiin sovittaa mahdollisimman monta asiointia. Naantalissa käytiin enimmäkseen vain apteekissa, lääkärissä tai kauppaamassa omia tuotteita kuten kaloja, voita tai puutarhatuotteita.

Purjeverneet olivat toinen tärkeä venetyppi vielä tämän vuosisadan

“Merimasku”-laiva kuvattuna vuonna 1925 Rymättylän Ajolan rannassa. Kuvan on ottanut Martti Saarisalo.

alkupuolella. Merimaskussa käytettiin pikku- tai isosumppua taikka luoppia, joita ei enää tavata Merimaskun vesiltä. Iskolan Huhtalassa on säilynyt vielä sumpu ja se on esillä Rymättylän Kotiseutumuseossa. Merellä liikkumisessa oli kuitenkin myös omat ongelmansa. 1800-luvun alussa on Holhouslautakunnan pöytäkirjassa merkintä: “Piika Mälsälästä sairaana, viedään lääkäriin, kun keli paranee.”

Laivaliikenne vilkasta

Tämän vuosisadan alkupuolella joutuivat hevosmiehet ajamaan kesäisin Naantaliin ja Turkuun Askaisten - Lemun - Maskun kautta. Matkaan meni parin tunnin molemmin puolin kelistä ja hevosesta riippuen. Talvisin taas, mikäli jäät kantoivat oli reitti Turkuun jopa lyhyempi kuin nykyään autolla.

Hevosella ajettiin Nuikolta Luonnonmaan eteläkärkeen, josta Ruissalon kautta Turkuun. Tavaraliikenteen lisääntyessä tarvittiin myös isompaa kuljetuskalustoa. Niinpä vuosisadan alussa alkoi laivaliikenne kulkea säännöllisesti Naantaliin ja Turkuun asti. Merimaskulaisilla oli oma laiva nimeltään “Merimasku”, joka oli pitäjäläisten yhteisomistuksessa. Muita täällä liikennöineitä aluksia olivat: “Naantali”, “Mäsen” ja “Ahti”. “Ahti” alkoi liikenteensä Iskolan laiturista aamulla kello kuusi. Se ajoi pysähdellen matkan varrella tarpeen tullen eri laitureille ja poimi tavaraa ja matkustajia. Koska laiva ajoi “siksakkia” laiturilta toiselle Hevosluotoon, Kairanmaalle, Killaisiin ei sillä ollut varsinaista aikataulua.

Vähitellen ajoivat isommat Vehmaalta ja Uudestakungista tulleet laivayhtiöt rahteja alentamalla paikalliset laivat lopettamaan toimintansa. “Merimasku”-laiva meni konkurssiin vuonna -24 tai -25, “Ahti” lopetti ajonsa vuonna -33 ja “Mäsen” -36. Kun saatiin tie läpi Luonnonmaan ja kun lossi aloitti liikennöinnin 1.6.-35 Särkäsalmen yli kesti kesälläkin matka hevosella Naantaliin enää kolme varttia tai korkeintaan tunnin.

Linja-autoa työntämässä

Vuodesta 1927 oli jo päässyt Merimaskusta ja Rymättylänstä linja-autolla Turkuun. Autoilija Bruno Suomisella oli 12-hengen auto, jolla ajettiin reittiä Askainen - Lemu - Masku - Turku. Suominen oli nuuka mies bensaostossa ja niinpä oli tunnettua, että hänen autostaan loppui usein polttoaine. Matkustajat olivat kuitenkin

siitä iloisia, että bensa loppui useimmiten Lemussa juuri ennen bensa-asemaa, sillä he saivat työntää auton tankkaukseen päästäkseen jatkamaan matkaansa. Suominen joutui sitten lopettamaan liikennöinnin vuonna -32 ja sitä tuli jatkamaan Eino Jalo. Liikennöitsijä Jalolla oli jo puolta isommat autot, joihin mahtui kolmekymmentä matkustajaa.

Automatkailu alkoi muutoinkin lisääntyä Suomessa ja se näkyi myös Merimaskussa.

Erkki Vainio kertoo tarinaa jostain vuoden -37 tienoilta, jolloin hieno kaupunkilaisauto hienoine matkustajineen saapui Kirkonsalmen kapulalossille. Auton ajettua lossille alkoi lossari auttaa kangella matkantekoa alkuun. Hieno rouva katseli touhua ja tokaisi ääneen: “Tuo se on työtä, missä ei paljo järkeä tarvita.” Lieneekö perään tullut heti katumus ja huono omatunto, sillä rouva oli valmis muiden matkustajien kanssa auttamaan lossin vedossa, kuten tapana oli. Rouva valitsi käyttöönsä tummiksi kuluneiden kapuloiden joukosta omasta mielestään ilmeisesti “siistin”, uutuuttaan puhtaan kapulan. Kun hän sitten veti kapulalla pitsihansikkaat kädessä lossin vajeria, sai hän heti tikkuja käsiinsä. Silloin pääsi lossari huomauttamaan vuorostaan: “Kaikille ei näköjään ole senkään vertaa annettu.”

Tieasiat sydäntä lähellä

Erkki Vainio on Merimaskussa tunnettu tieasioiden puolesta puhuja. Asuinpaikkansa tähden hänen sydäntään lähellä on tietenkin ollut Iskolantie. Merimaskun tiet olivat ennen kyläteitä, tilusteitä tai metsäteitä. Niin oli Iskolantienkin vuodesta -20 kylätienä, joka oli jaettu vanhan tavan mukaan patkiin, joista kukin talo huolehti. Siten tie oli kovin epätasaisesti hoidettu. Liikkumista tiellä hidastivat lisäksi lukuisat veräjät, joita Erkki Vainio kertoo olleen noin kolmekymmentä. Talojen karja kulki joutomailla vapaana ja jotta estettiin niiden pääsy viljelyksille oli pellot aidattu ja tien

kohdilla eri talojen osuus erotettu veräjin. Vanhat hevoset tiesivät veräjät niin, että joskus, vaikka veräjä oli valmiiksi auki saattoi hevonen vanhan tavan mukaan pysähtyä odottelemaan avaamista. Nuoremmat hevoset sitä vastoin hermostuivat joskus ainaiseen

Kuvassa liikennöitsijä Eino Jalon auto ja sen kuljettaja Unto Sirén. Kuvan on ottanut Erkki Vainio 50-luvulla Moisiossa, Iskolassa. Tällä autolla ajettiin jo reittiä Merimasku - Naantali - Turku, kuten auton kyljen tekstistäkin näkyy.

pysähtelyyn.

Vuonna -46 haettiin tielle uusi jako, jossa tienhoitokunta yritti parantaa tien kuntoa. Eduskunnassa asti kannettiin huolta Suomen maanteistä ja maaseudun asukkaiden liikkumisesta. Herta Kuusinen ajoi eduskunnassa voimallisesti lakia kyläteiden saattamiseksi valtion vastuulle. Ehtona oli, että tien tuli olla kunnostettu ja yleiselle liikenteelle ajettavassa kunnossa. Vanhemmat tien osakkaat ja kuten Erkki nyt sanoo “papparaiset” vastustivat ankarasti suurta rahanmenoa. Kunnostusasia saatiin kuitenkin läpi ja ajan kanssa 6 miljoonaa silloista markkaa maksanut kunnostus suoritettiin. Valtio maksoi puolet kustannuksista ja loput kerättiin osakkailta viiden vuoden aikana. Kun sitten vuonna -63 laki teiden haltuunotosta astui voimaan, oli Iskolantie valmis luovutettavaksi valtion vastuulle. Erkki Vainiota on jäänyt kaivelemaan, kun Kaukola - Kukolainen - Killasten tietä eivät osakkaat saaneet kunnostettua ja se jäi Erkin harmiksi yhä yksityistieksi. “Olisi ollut asukkaille helpompaa ja tullut aikaa myöden halvemmaksi kun-

nostaa se hyvissä ajoin”, sanoo Erkki.

Silta pienelle joukolle

Pitkä ja sinnikäs taistelu käytiin sillan saamiseksi Särkäsalmeen. Jonot lossirannassa alkoivat kasvaa siihen mittaansa, että se haittasi suuresti liikennettä varsinkin kesäisin. Kädenväntöä sillasta oli jopa omassa kunnassa, kun jotkut olivat sitä mieltä, että loputkin asukkaat häipyvät muualle siltä myöden.

Monien sinnikäiden neuvottelujen jälkeen oltiin lopulta allekirjoittamassa sillan urakkasopimusta kunnantöimistössä. Juotiin voileipäkahveja. Paikalla olivat kunnan edustajien lisäksi pääjohtaja Martti Niskala TVH:sta, pääjohtaja Roos Wärtsilästä, sekä Turun tietojen vesirakennuspiiristä piiri-insinööri Matti

Jääskeläinen, apulaispiiri-insinööri Jouni Levanto, suunnittelupäällikkö Antti Yli-Paunu ja rakennuspäällikkö Tarmo Säteri. Allekirjoittamisen jälkeen siirryttiin Turkuun Suomalaiselle Pohjalle päiväpalalle. Täällä tiedusteli Wärtsilän pääjohtaja Roos Vainiolta, että kuinka paljon siellä teillä sitten on asukkaita. Kuultuaan, että vajaa kolmetuhatta hän oli tokaisut: “Minä luulin, että asukkaita on vähintään kolmetoistatuhatta. Niinkös pienelle joukolle sitä siltä rakennetaankin”. Sopimus oli kuitenkin jo allekirjoitettu ja työt alkoivat vuonna -68. Silta vihittiin käyttöön 14.7. 1970.

Niistä päivistä on Iskolantie, kuten koko Merimaskuntiekin muuttanut kulkuaan ja näköään. Vuonna 1978, kun tie Särkäsalmelta kirkolle uusittiin muutettiin Iskolantien alku kirkolta nykyiseen koulun risteykseen. Sitä ei lakkaa Erkki Vainio ihmettelemästä, että mitenkä ennen, kun tie Iskolaan oli kovasti huono, ajoi linja-auto sieltä kolmekin kertaa päivässä ja nyt, kun tiet ovat leveät ja hyvät ei kulje enää ainuttakaan.

TAATTISTENJÄRVEN KUNNOSTUKSEEN UUTTA POTKUA

Taattistenjärvi tunnettiin aikoinaan kirkasvetisyydestään - vesi oli jopa juomakelpoista. Rapu- ja kalakannat olivat runsaat, ja järvi monipuolisessa virkistyskäytössä. Monet ulkopuoliset tekijät, kuten väestönkasvu, maa- ja metsätalouden tehostuminen, turkistarhaus, suuri lokkiyhdyksunta ja kaatopaikka kuormittivat järveä kuitenkin enenevässä määrin aina 1980-luvulle saakka. Aika ajoin järvi todettiin terveystarkastajan lausunnoissa uimakelvottomaksi. 1990-luvulla kuormitus on jo selkeästi kääntynyt laskuun, mutta edelleen se ylittää järven sietokyvyn roimasti.

Taattistenjärven ympäristön asukkaat huolestuivat järvensä tilasta nopeasti, ja ensimmäinen kunnostusyritys oli jo vuonna 1972. Syvänteen hapetonta, haisevaa alusvettä pumpattiin joitakin vuosia mereen, mutta lopulta työ lopetettiin kalliina ja tuloksettomana. Tämän jälkeen kunnostus on edennyt nykäyksittäin. Vuonna 1986 perustettu hoitotoimikunta sai paljon aikaan; alumiinisulfaattisaostus (1987) ja talvi-ilmastus (87 alkaen) ovat pitäneet fosforin pohjasedimenttiin sitoutuneena suhteellisen hyvin. Myös hoitokalastusta on harjoitettu, mutta tulokset ovat jääneet valitettavan vähäisiksi.

Mikä järven rehevöittää?

Jos järvi todella halutaan kunntoon, on huomioitava sekä ulkoinen että sisäinen kuormitus. Ulkoinen kuormitus pitää sisällään kaiken, mitä järveen valuu ojista, rannoilta ja osittain myös suoraan ilmasta. Taattistenjärven ongelmien aiheuttavat

maanviljely ja asutus. Jopa yhden maton pesu järven vesi voi vaikuttaa todella paljon, saati sitten järven valuvat jätevedet.

Sisäinen kuormitus taas on seurausta pitkään jatkuneesta, liian suuresta ulkoisesta ravinnekuormituksesta. Kun järven vesi on liikaa ravinteita, erityisesti fosforia, lisääntyy kasviplankton (levät), ja sen seurauksena roskakalakanta kasvaa. Kun levä ja kalat kuoltuaan vajoavat pohjaan, pitäisi pohjan hajottajaeliöiden pystyä hajottamaan tämä lisääntynyt biomassa. Eloperäisen aineksen hajottamiseen useimmat bakteerit ym. tarvitsevat happea, joten kun hajotettavaa on liikaa, happi loppuu kesken aiheuttaen happikadon. Hapettomissa oloissa pohja pelkistyy ja sinne vajonneet ravinteet pääsevät takaisin veteen lisäten kasviplanktonituotantoa.

Sisäinen kuormitus onkin siis eräänlainen oravanpyörä joka kykenee ylläpitämään itsensä. Tämän kierteen katkaisemiseksi

on tehtävä töitä jatkuvasti ja sitkeästi useita vuosia, jopa vuosikymmeniä. Periaatteessa parannuskeinoja on monia, mutta realiteetit - useimmiten raha - rajoittavat käyttökelpoiset keinot vähiin. Vaikka Taattistenjärvellä tehdyt toimenpiteet sekä turkistarhojen lopettaminen, kaatopaikan poisto käytöstä ja lokkiyhdyksunnan katoaminen ovat jo selvästi parantaneet tilannetta, on paljon vielä tehtävää. Järvi on edelleen selvästi rehevöitynyt (ulkoinen kuormitus ylittää järven sietokyvyn arviolta nelinkertaisesti), ja sinileväongelmat ovat lähes joka vuotisia.

Järven tulevaisuus on asukkaiden ja mökkiläisten käsissä

Uutta potkua välillä tyssähtäneelle kunnostusprojektille haetaan nyt kunnan toimesta, joka valtion harjoittelutuen avulla on palkannut harjoittelijan kesäksi keräämään tietoja tehdyistä toimenpiteistä ja järven tilasta

sekä tekemään kunnostussuunnitelma tulevaisuutta varten. Jotta kunnostussuunnitelmasta tulisi eri osapuolia tyydyttävä, tarvitaan valuma-alueen ja rannan asukkaiden apua ja yhteistyötä alusta alkaen. Tähän liittyen järjestettiin tiistaina 8.6.99 Merimaskun koululla Taattistenjärvi-ilta.

Tämän kesän aikana on tarkoitus kartoittaa tämän hetken tilannetta ojavesi- ja sedimenttitutkimusten avulla, selvittää mahdollisia rahoitusvaihtoehtoja ja tehdä selkeä kunnostussuunnitelma. Jotta suunnitelma toteutuisi, on kesän aikana löydettävä innokas puuhamies jatkamaan töitä syksyllä. Jatkoa ajatellen

on lähes välttämätöntä perustaa järvenhoitoyhdistys, joka valvoo nyt tehtävän suunnitelman toteuttamista ja tekee sen jälkeen uudet jatkosuunnitelmat. Sillä vaikka järvi kuntoon saataisiinkin, on sitä hoidettava edelleen, jotta ongelmat eivät pääse toistumaan. Asiasta kiinnostuneiden henkilöiden toivotaankin ottavan yhteyttä Ulla Vainioon kunnantalolle, niin yhdistystoiminta pääsee alkuun.

Mikäpä olisikaan sen mukavampaa kuin saada järvi puhtaaksi kaikkien iloksi ja virkistykseksi? Kuntahan omistaa muutaman metrin rantaa Kollolan kohdalla, joten asutukseen nähden ihanteellisella paikalla sijaitseva suojaista, matala ranta olisi lapsiperheille oikea henkireikä. Terveessä järven vesi viihtyvät ihmisten lisäksi myös kalat ja ravut, ja kosteikot sekä leveät suojakaistaleet rannoilla houkuttelevat monia lintu- ja eläinlajeja suojiinsa. Monipuolinen, viihtyisä ympäristö lienee sentään meidän kaikkien mieleen!

**Kesäterveisin Ulla Vainio,
Turun amkn kestävän
kehityksen opiskelija**

Taattisten järven kunnostuksessa on tähän mennessä käytetty muun muassa hapetusta ja "roskakalajen" pyyntiä. Kuvassa hapetinlaitetta huolletaan.

JÄTEPISTEET... ikuinen murhe?

Maarit Lineri

Joko on niin, että lämpimien viikonloppujen saavuttaessa Merimaskun heräävät paikkakuntalaiset talviunestaan ja alkavat karrätä vanhoja sähkö- ja puuhelloja, puutarhakalusteita, jääkaappeja ja muuta roinaa yhteisille jätteille.

Tai sitten voisi epäillä, että mökkiläisillä herää halu siivota nurkkansa puhtaiksi omista, tai edellisen omistajan rojuista.

Kummin tahansa, en tahdo osoittaa ketään sormella, mutta jostain ne vanhat akut ja TV:t vain aina ilmaantuvat. Keväisin eritoten. Pitäisi niin vakitusten, kuin myös kesäasukkaidenkin

Valitettavasti eivät Merimaskunkaan jätteipisteet ole näin siistejä kuin ajoittain.

mutta on todettu, että kunnissa missä niitä on myönnetty runsaasti on ollut seurauksena ympäristön lisääntyntä roskaantumista. Tarkoitushan on nimenomaan hoitaa ympäristön puhtautta, eikä taata yksittäiselle taloudelle tarkoin jätteen oikeaan määrään perustuvaa maksua. Ainoa keino taata kaikille "oikea" jätemaksu olisi pystyä jollain konstilla punnitsemaan tai mitaamaan jäteastian tuotu jäte. Niin kauan kuin se ei ole mahdollista, voi jokainen omalta osaltaan vaikuttaa jätemaksujen suuruuteen käyttämällä kunnan järjestämää jätteenhoitoa asiallisesti. Jätelain mukaan jätteet on käsiteltävä jossain lähimmistä jätteenkäsittelypaikoista, siten ei ole myöskään lain mukaista kuljettaa jätteitä esimerkiksi kaupunkiasuntonsa roska-astiaan.

Turku on jo joutunut asukkaidensa huolimattomuuden ja piittaamattomuuden tähden lopettamaan joitakin jätteipisteitä ja naapurikunnallamme Rymättylällä tiedämme olevan suuria ongelmia omiensa kanssa. Jätteenhoitopisteiden lopettaminen ei suinkaan vapauta kiinteistöjä jätemaksuista, se vain pakottaa kunnan tekemään muita ratkaisuja hoitaakseen lain sille asettamat määräykset.

Muista, että ympäristön viihtyisyys ja puhtaus on Sinusta kiinni!

Löydätkö kuvasta omasi? Jätteipisteille laittomasti tuotu tavara aiheuttaa paljon työtä ja kustannuksia kuntalaisille. Näidenkin kuljetus joudutaan kustantamaan yhteisestä pussista.

tietää, että kaikelle jätteelle löytyy - kun vaan ottaa asiasta selvää - tässäkin kunnassa oma paikkansa ja ihan laillinen sellainen.

Kunnan järjestämien jätteipisteiden talousjätteistä on tarkoitettu nimenomaan ja vain talousjätteelle, ei esimerkiksi rakennusjätteelle. Pisteissä on myös hyötyjätteistä paperille, metallille ja lasille. Talousjätteistä on tarkoitettu niille, joiden ei ole tarvinnut liittyä kiinteistökohtaisen jätteenhoitoon piiriin eli lähinnä mökkiläisille. Hyötyjätteistä taas on tarkoitettu kaikille kunnan alueella oleville kiinteistöille. Molempien käytöstä per-

itään eri maksu.

Kuntaa sitoo järjestelyissään jätelaki, joka velvoittaa järjestämään kunnan alueella jätteen kuljetuksen, käsittelyn ja hyödyntämisen periaatteella "aiheuttaja maksaa". Aiheuttajia olemme me asukkaat. Ensimmäisenä tarkoituksena kunnalla on omalta osaltaan noudattaa tässä asiassa lakia ja se olettaa myös asukkaidensa haluavan noudattaa sitä - ympäristönsä hyödyksi.

Jätelaki 11§ 1. mom. sanoo yksiselitteisesti: "Jätteen haltijan on liityttävä alueella järjestettyyn jätteen kuljetukseen." Kunta voi halutessaan 2. momentin nojalla päättää vapautuksista,

Perinteiset elinkeinot ja ympäristö

Samuli Santalahti

Luonnon ja ympäristön toimi vuus on perinteisten elinkeinon, maanviljelyksen, kalastuksen ja myös kalankasvatuksen tärkein tuotantotekijä. Tätä taustaa vasten on vaikea hyväksyä vallalla olevaa käsitystä siitä, että näiden elinkeinon harjoittajat kokisivat ympäristön parhaaksi tehtävät konkreettiset teot, tai siihen tähtäävät muunlaiset hankkeet jotenkin uhkaksi itselleen ja ammatilleen. Näin ei missään tapauksessa ole, enkä usko sen kenellekään perustuotannolla leipänsä hankkivalle olevan epäselvää.

Maanviljelijät muun muassa omistavat merkittävän osan maaseutukuntien maapinta-alasta. Omistusoikeus on suomalaisessa yhteiskuntajärjestelmässä joksikin kiistaton, mutta pitää tietysti sisällään velvollisuuden hoitaa maataan siten, ettei jälkipolvien ja koko maapallon tulevaisuus ole vaarassa.

Taloudelliset tehokkuusvaatimukset tosin aikaan saavat ristiriidan maan kasvukunnan säilyttämisen ja maksimaalisen taloudellisen tuloksen välillä. Pitkällä tähtäimellä maan kasvukunnan säilyttäminen pitäisi aina olla kirkkaana mielessä, joskus kuitenkin

on vaikea olla pitkäjänteinen ammatissa, jossa harjoittelu- ja tiliväli on tasan yksi vuosi.

Maatalouden ympäristötukijärjestelmä ohjaa tuotannon voimaperäisyyttä sikäli järkevämpään suuntaan, että kasvinvuorottelu ja tutkittuihin ravinnetiloihin perustuva lannoitus kannustaa ottamaan äiti maan mielipiteen paremmin huomioon viljelyä suunniteltaessa.

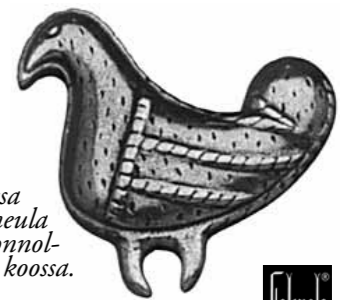
Ilmaston ja säiden vaihteluihin ympäristötukijärjestelmälläkään ei pystytä vaikuttamaan kuten viime kesänä ja nyt keväällä on karvaasti saatu kokea. Säiden vaihteluista on kyllä lupa valittaa, mutta muutosta on turha odotella.

Lopuksi huojentava viesti kaikille ympäristön tilasta huolestuneille. Olen varma siitä, että peruselinkeinon harjoittajat asianomistajina tulevat tekemään kaikkensa ympäristön toimivuuden ylläpitämiseksi

Kirjoittaja on maatalousyrittäjä ja Ympäristölautakunnan puheenjohtaja

SATASULKA

Suomen
Kotiseutuliiton
50 -vuotisjuhlakoru

Kuvassa rintaneula on luonnollisessa koossa.

Tämän rintaneulan esikuvana ollut koru on löytynyt Suomensalmelta. Kiannan Kuukkelik-sikin kutsuttu lintu on Suomen Kotiseutuliiton 50 -vuotisjuhlakoru, joka esiintyy Kalevalan juhluvuoden Valtakunnallisilla kotiseutupäivillä ja Kalevalaisten Naisten Liiton kulttuuripäivillä Suomussalmella.

Korun on suunnitellut hopeaseppä Kaisaleena Mäkelä.

Korua valmistetaan sekä hopeisena, että pronssisena.

Hopeinen koru maksaa 330:-/kpl. Hopeisella linnulla on sitriinikivisilmä.

Pronssinen koru maksaa 190:-/kpl.

Voit tilata itsellesi korun alla olevasta osoitteesta. Lähetysmaksu lisätään postikulut.

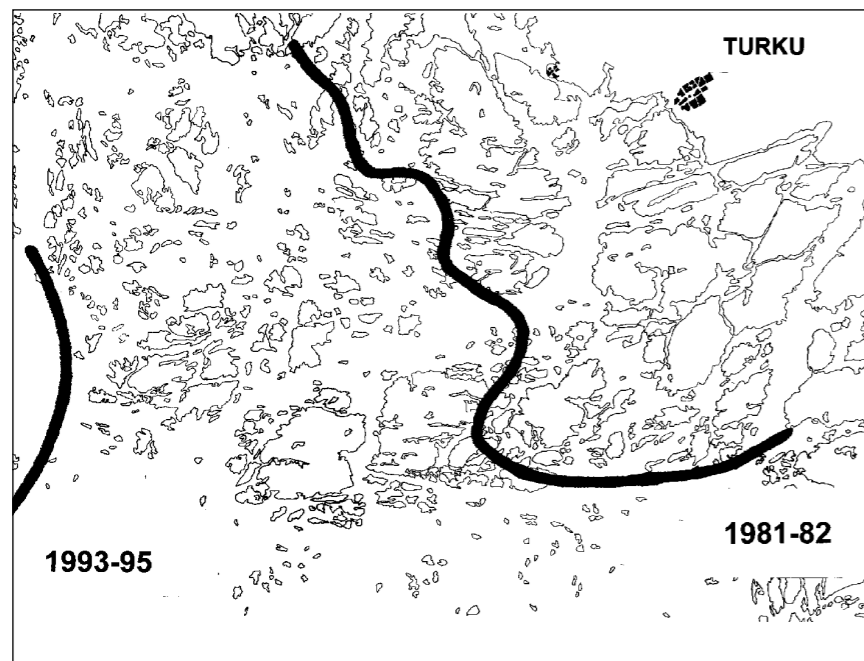
Muista liittää tilaukseesi haluatko hopeisen vai pronssisen korun, montako korua tilaat, nimesi ja osoitteesi sekä lopuksi päivää ja allekirjoita tilaus.

Tilausosoite: Suomen Kotiseutuliitto, Kalevankatu 13 A, 00100 Helsinki. Voit myös faxata tilauksen: Fax 09-643 292.

Saaristomeri rehevöityy !

Petri Rannikko

Saaristomereltä on viimeaikoina kuulunut hälyttäviä uutisia; sinileväkukinnat yleistyvät, silakkasaaliit pienenevät ja rannatkin alkavat olla täynnä rusehtavan vihreää rihmalevämössöä. Mistä oikein on kysymys?

Kuva 1. Loppukesän keskimääräinen fosforipitoisuuden 15 mg/l raja Saaristomeren veden pintakerroksessa vuosina 1981-1982 ja 1993-1995. (Lähde: T. Kirkkala: Miten voit Saaristomeri ?)

Tarkasteltaessa viimeaikaisia Saaristomeren tilassa tapahtuneita muutoksia löydämme niiden taustalta lähes aina ilmiön, jota kutsutaan rehevöitymiseksi. Rehevöitymisellä tarkoitetaan veden ravinnepitoisuuden, lähinnä typen ja fosforin määrän kasvua. Se tulee erottaa saastumisesta, jolla yleensä tarkoitetaan bakteerien tai vierasainien kuten esimerkiksi raskasmetallien kohonneita pitoisuuksia. Jo 1980-luvulla alkanut suuntaus rannikonläheisillä vesialueilla on ollut se, että saastuneet osat ovat pienentyneet ja rehevöityneet taas laajenneet. Saastuneiden

vesialueiden väheneminen on seurausta lähinnä tehostuneesta jätevedenkäsittelystä.

Erityisen selvästi ravinnepitoisuuksien kasvu on havaittu välisaaristossa, joka vain pari vuosikymmentä sitten oli vähäravinteinen ja suhteellisen kirkasvetinen. 90-luvulle tultaessa välisaariston ravinnepitoisuudet ovat kohonneet selvästi ja meri on "nuhraantunut". Rehevöitymiskehitystä kuvastaa hyvin veden fosforipitoisuuden 15 µg/l yhtäsuuruuskäyrän siirtyminen kauas ulkomerelle, aiemman Taivassalo-Rymättylä-Kemiö-akselin sijasta (kuva 1.). Aivan viimevuosi-

na sisäsaariston rehevöityminen on kuitenkin mitä ilmeisimmin hieman hidastunut.

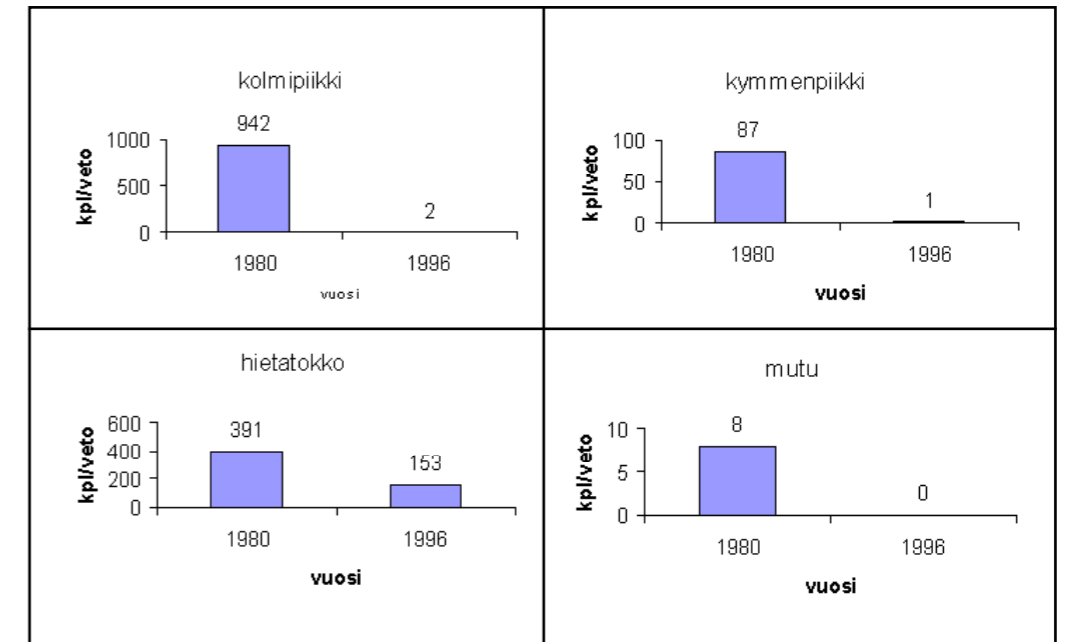
Mistä ravinteet tulevat ?

Väli- ja sisäsaaristossa fosfori on useimmiten ns. minimiravinne ja siten tyyppä keskeisemmässä asemassa leväkasvun nopeuttajana. Fosforipitoisuuden vaihtelu siis näkyy herkemmin levätuotannon muutoksina. Saaristomeren luontaiseksi fosforipitoisuudeksi on arvioitu noin 12 µg/l ja kaikki tämän pitoisuuden ylittävä fosfori on tavalla tai toisella peräisin ihmistoiminnasta. Esimerkiksi Pohjois-Aaristolla fosforipitoisuus on viime vuosina ollut yli 20 µg/l, joten noin puolet veden ravinteista on peräisin pelloilta, jätevesistä, ilmalaskeumasta ja muusta ihmistoiminnasta. Eräillä alueilla Saaristomerellä myös kalankasvatuksella on merkittävä kuormitusvaikutus. Sisä- ja välisaariston ravinteet ovat valtaosin peräisin, joko tänne laskevien jokien valuma-alueilta tai pistemäisistä kuormituslähteistä. Saaristomeren virtaa ravinteita myös Itämeren pääaltaalta ja Suomenlahdelta, mutta näiden osuus on sisäsaaristossa häviävän pieni. Myöskään Saaristomeren alueen noin 20 000 loma-asunnon vaikutuksia ei tule aliarvioida.

Lajisto muuttuu

Ravinteitahan ei vedessä voi nähdä vaan ne näkyvät välillisesti levien runsastuneena kasvuna.

Kuva 2. Seilin alueen kolmipiikin, kymmeniä, hietatokon ja mudun keskimääräinen rantanuottaussaalis yhdellä vedolla vuosina 1980 ja 1996. (Lähde: M. Rajasilta, Saaristomeren tutkimuslaitos.)

Sekä rihmalevät, kuten ahdinparta että planktonlevät runsastuvat. Planktonlevien runsastuminen samentaa veden ja ääritapauksissa tuentaa sinileväkukintojen aikaan vesi saattaa muuttua läpinäkymättömäksi puuroksi.

Ravinnepitoisuuden kasvu lisää siis vesialueen tuottavuutta, joka heijastuu myös kalabiomassan kasvuna. Valitettavasti rehevöitymisestä hyötyvät kalalajit ovat ehkä kuhaa lukuun ottamatta ns. vajaastihyödynnettyjä lajeja eli pääasiassa särkikalaja. Erityisen selkeä ja nopea muutos on tapahtunut rantojen kalayhteisöissä.

Saaristomeren tutkimuslaitoksella tehtyjen havaintojen perusteella Seilin alueen rannoilta ovat lähes hävinneet useat vielä 1980-luvun alussa yleisenä esiintyneet pikkukalat. Vuonna 1980 koekalastuksissa saatiin saalista keskimäärin 226 g/pyyntikerta kun vuonna 1996 saalis oli vain 3 g/kerta (Kuva 2.). Tämä rantavesien kalalajiston köyhtyminen vaikuttaa luultavimmin

myös taloudellisesti arvokkaiden kalalajien kantoihin.

Rehevöitymisestä seuraa myös sedimentaationopeuden kasvu eli meren pohjalle laskeutuu yhä enemmän hajoavaa ainesta. Tämä näkyy pohjien liettymisenä ja erityisesti sisälahdissa järviruo'on runsastumisena. Kovien pohjien liettymisen pehmeiksi sedimenttipohjiksi on syynä silakan kuttalueiden siirtymiseen ulommas saaristoon. Vanhat sisäsaariston rypäpaikat ehtyvät ja silakkaparvia on etsittävä entistä ulompaa. Valitettavan usein kalastajan on kuitenkin mahdoton siirtyä kalojen mukana ja edessä on uuden leipäpuun etsiminen.

Vastaavasti Saaristomeren tärkein monivuotinen levä, rakkolevä, on hävinnyt saariston sisäosista. Nopeakasvuiset rehevöitymisestä hyötyvät rihmalevät ovat tukahduttaneet sen.

Voiko rehevöitymisen pysäyttää ?

Vaikka yksittäinen ihminen

voi tuntea voimattomuutta Saaristomeren kokoisten ongelmien edessä, ei se saa olla syynä välinpitämättömyyteen meren tilasta. Saaristomeren ja koko Itämeren rehevöitymiskehityksen pysäyttämiseksi on vain yksi tie: ravinnepäästöjä on vähennettävä. Tämä ei koske ainoastaan viranomaisia tai julkista sektoria vaan jokaista maatalousyrittäjää, mökkiläistä ja saariston asukasta. Saaristomereen päästetyt ravinteet vaikuttavat Saaristomeressä; mikä kannattaa muistaa kun seuraavaksi käy vessa tai pesette mattonne meressä.

FM Petri Rannikko
Saaristomeren tutkimuslaitos
va. asemanhoitaja

KYLÄTIE ON HILJAINEN...

Maarit Lineri

“Mantera” on sangen mäkestä; ajaessaan sen meren lahtien mukaan mutkistelevaa tietä, saa yhtä mittaa nousta ja laskea, aivan kuin myyriäinen kulkiessaan poikki vaotun perunamaan. Näin kuvaa Merimaskun maisemassa kulkevaa tietä vuonna 1887 Juho Sjöros “Muinaismuistoja Mynämäen kihlakunnasta” -teoksessaan. Silloin Merimaskussa oli yksi ainoa varsinainen maantie. Se oli vanha Maskusta Askaisten kautta Rymättylään kulkenut postitie. Liikkumismuotojen muuttuttua vesiteiltä enemmän maankamaralle ovat Merimaskunkin ympäristöä muuttaneet monet uudet tieväylät. Vanhaa kylätietä on kuitenkin vielä maastossa jäljellä ja osin käytössäkin, kun vain osaa ympäristöään tarkkailla.

1. Matka alkaa kirkon kupeelta, josta tie jatkuu vielä nykyäänkin käytössä olevaa Perkontietä pitkin.

2. Vanha tie teki loivan S-mutkan kohti Tammissaaren kylää ja poikkesi sitten taas takaisin pienen matkaa nykyistä Kräkiläntietä seuraten.

3. Keittilän kohdalla tie taas kääntyi ja ohitti nyt Moijoisissa koulurakennuksen, nykyisen Pajupillin. Kuvassa kiiltelee vasemmalla nykyisen koulurakennuksen katto.

4. Siitä tie nousi jyrkästi kohti Horjan kylää. Tämä mäki olikin kuuluisa siitä, että usein linja-auton matkustajat joutuivat työntämään autoa mäkeä ylös. Entinen Merimaskun autoilija Eino Jalo sanoikin kerran eräälle tielaitoksen edustajalle, joka olisi tullut häntä haastattelemaa, että ennen ei ole mitään asiaa hänen luokseen, ennenkuin on käynyt katsomassa Horjan mäkeä. Mäki oli hevosillekin suuri haaste ja etenkin talvella kaikille liikkujille oikea päänsärky. Horjan kylän läpi vievä tie on vielä nykyäänkin samaa vanhaa pohjaa.

5. Tiet pyrittiin aina rakentamaan siten, että tie tavoitti mahdollisimman monta taloa, mutta ei vienyt peltoalaa keneltäkään. Merimaskussa se on ollut hankalaa maaston lukuisien kallioiden takia. Horjan kylän Alitalon ohitettuaan tie kaartui läpi peltojen kohti Taattisten kylää. Peltojen vierä seurannut tie on lähes kadonnut, mutta Koivurinteen kohdalla se on taas näkyvillä. Täältä tie jatkoi ylittäen nykyisen Merimaskuntien.

6. Vanha kilometripylväs kertoo, että matkaa on kuljettu 15 kilometriä, ja jonnekin eteenpäin tästä on ollut merkinnän mukaan vielä 10 km.

7. Tie jatkui kallioiden kuvetta metsän läpi halki nykyisen Hellemaan. Tässäkin kohtaa näkyy, miten vanhalla tiellä oli mäennyppylöitä toinen toisensa perään.

8. Tie kaartui järven rantaan seuraten, ohhi kaupan aivan sen rapusia hipoen, kunnes kohtasi Järvensuusta Naantalista päin tulevan maantien. Kuvassa hämmöttää vieläkin puiden seassa vanha linja-autopysäkin kyltti. Tässä kohden erkanivat Merimaskun ja Rymättylän tiet toisistaan. Taattistenjärventie on kokonaisuudessaan vanhaa Rymättyläntietä.

9. Tähän päättyi silloinen Merimaskun halki kulkenut maantie. Toisella puolen näkyy Naantalista Luonnonmaan läpi kulkenut tie ja vanhaa lossilaituria. Kioski, ulkokäymälät ja vielä muutama vuosi sitten pystyssä ollut lossivahdin talo ovat jo kadonneet. Kirjoittajakin muistaa vielä, miten odotus lossirannassa tiesi aina jäätelöannosta tai limupulloa. Nykyajan ihmisillä ei ole enää aikaa odotella. Ympäristömme muuttuu edelleen.

- MONESSA MUKANA 90 -LUVULLA

Monet vanhat taidot katoavat vähittellen. Merimasku-Seura yrittää löytää erilaisia käden taitajia esittämään meille nykyajan ihmisille näitä perinteisiä työmenetelmiä. Tässä ovat aittavat kädet tuotta kiskomassa.

Vanhat esineet kiinnostavat aina. Antiikin asiantuntija Reijo Muller kyselijöitten piirittämänä Kollolan pihalla.

Merimasku-Seura järjesti Suomen itsenäisyyspäivänä koululla taiteilija Aarre Aaltosen näyttelyn. Kiitokset näyttelyn mahdollistamisesta Mirja ja Heikki Uusitalolle.

Vanhaa käsityöperinnettä tämähän. Värttinällä langaksi.

Itsenäisyyspäivänä kunnioitettiin myös veteraaneja järjestämällä sota-ajalta kertova näyttely. Kuvassa mm. rintamalla tehtyjä puhdetöitä.

50 -luku kiinnostaa jälleen ihmisiä. Seura järjesti Apajalla muinaistulien yössä näyttelyn, jossa oli 50 -luvun "interiööri", sekä kerätty nostalgialla herättä-neitä mainoksia tuon ajan lehaista.

PlusTerveys -merkistä tunnet korkeaan laatuun ja palveluun sitoutuneet hammaslääkärit ympäri Suomen. Sinulle PlusTerveys merkitsee hyvää huolenpitoa. Taidolla ja ymmärtäen.

HAMMASLÄÄKÄRI
ANNE LINJA

Luostarinkatu 21 A 1, NAANTALI
Puh. **02-4353 450**

Lentoliput, laivaliput, bussiliput, junaliput

Matkanjärjestäjien peruutus- ja tarjoushinnat myös meillä

Seuramatkat esim: Aurinkomatkat, Finnmatkat, Fritidsresor, Tjäreborg

Esitteet ja varaukset.

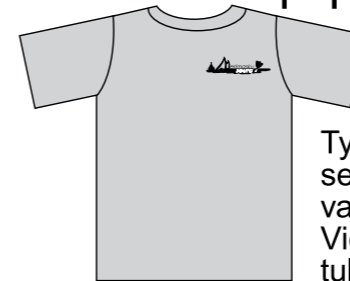
Hotellit, mökit, viisumit, vuokra-autot ym.

TERVETULOJA MATKAKAUPPAAN

Travel Bureau
MATKAKAUPPA

Tullikatu 16, 21100 Naantali, Puh. 02-4321 277

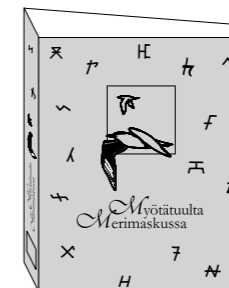
50:- MERIMASKU-SEURAN T-PAITA

Tyylikkäästi seuran logolla varustettu t-paita Vie vaikka tuliaisiksi

40:- LEHTIKANSIO

Kerää "Myötätuulta Merimaskussa" -lehtesi omaan kansioon. Kansio on myös mukava lahja, jota voit täydentää vuosittain.

MYNNISSÄ KOLLOLASSA

Naantalin **SILMÄLASI**

Tullikatu 15, Naantali
02-435 3453

OPTIKKO
RIITTA LUOTONEN

Rautia Puutavaraa Rakennustarvikkeita

Naantalin Rakennuspuu

Taimontie 21
Puh. 02-435 1358

PARTURI

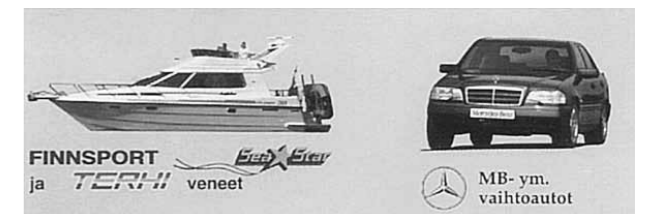
Hirsimäki & Aura

Hilkka Hirsimäki

Pirjo Kangasmäki

Uoleviraadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

RAISION AUTO- JA VENEKESKUS OY

FINNSPORT ja TERHI veneet

MB-ym. vaihtoautot

Lietsalantie 11, 21110 NAANTALI
Puh. 02-4357 088, 0400-524 486

MERIMASKUN
TAKSIT
10041

TULE VIHTYMÄÄN
Kahvila- ravintola Särkäsalmeen
Nauti arkisin
lounas klo 11.00-14.00
Avoimna: joka päivä klo 10.00
A-oikeudet

Valikoimistamme löytyy erilaisia maukkaita liha- ja kalaruokia. Kahvilastamme hampurilaisia, kahvia ym. virvokkeita.

Kahvila- Ravintola Särkäsalmi
Rajatie 2, Merimasku, puh. 02-4369 330

Maankuljetus ja sepelitoimitukset

Puhelin **02-4369 753**
Auto **049-747 490**

Liike- ja maatalouskirjanpidot,
Palkanlaskennat, Isännöinti
Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Puh. 02-4367 010, 040-787 422

Naantali, Luonnonmaa, Puh. 02-438 9611, Fax 02-438 9711

- A-oikeuksin varustettu ravintola vanhan navetan vintillä

- Eritasoisia lomamökkejä 2-9 henkilölle, rantasauna ja lapsiystävällinen uimaranta

Häät, suku- ja yritysjuhlat
toiveittenne mukaan

Varsinais-Suomen
Lähivakuutusyhdistys

Puh. 02-432 7990, 0500-207 289

se yksityinen...

RAISION
AUTOKATSASTUS OY
Tuotekatu 8 b, Raisio Puh. 02-4386 400

Avoimna: ARK. klo 8-17
LA klo 9-13

TERVETULO A MEILLE PALVELTAVAKSI I

Asiat hoituvat
meillä myös
AIKAA
VARAAMATTI

Sinun Kotiasi Varten

•Välityspalvelu • Isännöintipalvelu

Raisiossa: Naantalissa:
Tasalanaukio 3, Tullikatku3,
Puh. 02-438 5170 Puh. 02-436 7170

Myllykiventie 3 B 11, Naantali, Puh. 02-430 5553

Avoimna:
Ma - Pe 10-18 • La 10 - 14

Meiltä uudet **HELKAMA**
-pyörät EDULLISESTI

HUOLLOT • VARAOSAT • TARVIKKEET
KAIKKIIN MERKKEIHIN

Kelloja, Kultaa, Hopeaa
Luostarinkatu 21, Naantali, Puh. 02-4352 278

Meiltä ammattitaidolla kilvet, teippaukset, opasteet ja valomainokset.

Tulosteiden laminoinnit ja kehystykset

TEK-mainos

Pirttakatu 20, 20660 Littoinen, Puh. 02-241 0101, Fax 02-241 0050
tekmainos@kolumbus.fi

Me hoidamme pankkiasiat puolestasi.

Liedon Säästöpankki

Lieto • Loimaa • Naantali • Oripää • Paimio • Raisio • Turku
www.liedonsp.fi

Suomalaista
KOTISÄHKÖÄ

Kotimaista energiaa ja palvelua.
Luotettavasti ja turvallisesti
lähellä Sinua.

LÄNSIVOIMA

Pienten asioiden takana on suuri voima

Maksuton palvelunumero
0800 0 72450

NAANTALIN APTEEKKI

Aurinkoista
apteekkipalvelua
joka päivä

NAANTALIN APTEEKKI
Luostarinkatu 25, puh. 431 2720
ma-pe 9-21, la 9-15, su 10-14

RYMÄTTYLÄN APTEEKKI
Rymättylä kk, Puh. 252 1202
ma-pe 9-16.30

Uusi Platina.

Olet ansainnut sen.

Keskittä voimasi ja uusi *Platina* palkitsee sinut. Se antaa omistajajäsenelle monia etuja ja nyt lisäksi pankkiasioissa rahanarvoista bonusta. Tule ja tutustu *Platinaan*. Tar-
kemmin ajatellen olet ansainnut sen.

SÄHKÖ **TIIMI** **ISTO LAAKSONEN OY**
☎ 921 436 9918, 9400 722 197
fax 921 436 7040
Merimasku

Ensivaikutelma yrityk-
sestä syntyy jo käyn-
tikortista.

- Käyntikortit
- Logojen suunnittelu
- Esitteet

Lähdekuja 2, 21160 Merimasku, Puh. 02-4369 868,
Fax 02-4369 850, E-mail malin@netti.fi

KäsityöPankki Rantamakasiini

- käsityömyymälä
- käsityö- ja taidenäyttelyt
- kädentaidonkursseja
- kahvila
- kokous-, koulutus-, ja saunatilojen vuokrausta
- vierasvenesatama

Auki talvisin
Puh. 02- 436 9434

Auki kesäisin
Puh. 02-432 1532

Anita Sula Ky

Paltteentie 2, 21160 Merimasku
Puh./Fax 02-436 9434, email.asula@netti.fi

Taattisten tilalla, Merimaskussa

- majoitusta mökeissä ja huoneissa, myös kodassa ja laavulla
- 1700 -luvun pakarissa kokouksia, juhlia, leivontaa
- retkeilyä, hevosajelua, purjehdusta, ratsastusta

Karin ja Markku Aaltonen
puh. 02-436 9583, 0400-828 108, fax 02-436 9913

LAKO®

LASTUSEN KONEPAJA

Lako Forest Oy Ltd
Merimaskuntie 752
21160 Merimasku
Tel. 02-4369 600,
Fax 02-4369 165

Lastusen Konepaja Oy Ltd
Merimaskuntie 752
21160 Merimasku
Puh. 02-4369 108
Fax 02-4369 165

• NAANTALIN •
KUVAUS

- FOTOTARPEISTO
 - VALOKUVAAMO
 - KEHYSTÄMÖ
 - ALOKOPIOT

Tullikatku 12, 21100 Naantali, Puh. 02-435 1454